

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTEKIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialnem namene delavstvu in nameščencem vsaka beseda Din 0,50

Štev. 56 • Maribor, torek, dne 16. maja 1939 • Leto XIV

(Današnja podoba sveta.)

Moderno gospodarstvo ne dela iz ljubezni do produkcije, temveč iz ljubezni do profita. Industrijska in trgovska podjetja niso dobrodelni zavodi, pravijo. Kakor hitro je ogrožen profit, prevale stroške z znižanjem plač in odpusti uslužbencev s privatnega gospodarstva na skupnost. Stroški za to gospodarstvo ostanejo seveda, samo, da jih plačujemo davkoplačevalci potom občin, držav in zbirk. Da ne propade živ inventar, ga kakorkoli za silo vzdržujejo pri življenju, da imajo podjetja ljudi na razpolago, kadar jih njihovo dobičkarstvo spet potrebuje. Tako dejansko delovno ljudstvo vzdržuje delovne moči za to privatno gospodarstvo, ki nima nobenih ozirov na skupnost.

Kaj mislijo o tem prominentni bančni direktorji in industrijalci? Eni pravijo, da je že v naravi tako, da morajo biti tudi revni ljudje, ker vsi ne morejo biti bogati. Drugi menijo, da je to sicer obžalovanja vredno, ker tudi industrija trpi pod tem, da ni kupna moč ljudi večja. Neki angleški bančni direktor je nedavno odkritosrčno dejal, da je za Britanijo že iz vojnihi razlogov potrebna stalna armada brezposelnih. »Tudi ljudi je treba imeti na zalogi!«

Velike države so milijone ljudi zaposlile v raznih industrijah vojnih potrebščin. Kaj bo, če ne bo vojne?

Če pa bo vojna in bo polovica ljudi morila in uničevala, druga polovica pa bo delala za nje, pravijo ti gospodarstveniki, se bodo dvigale cene in gospodarstvo bo teklo kot z oljem namazano.

Če bi se mogli za nekaj desetletij preseliti na neko zvezdo in bi se potem vrnili k današnjemu kapitalističnemu gospodarstvu, bi prestrašeni ostrmeli.

Ne mogli bi se načuditi duhovni propalosti današnje dobe. Povratek v sedanjost bi se nam zdel, kot da smo zašli med same norce in divjake.

Kapitalistično gospodarstvo je čisto dobičkarско gospodarjenje. In to neomejeno, nenasitno dobičkarstvo, ki bi hotelo osvojiti še luno, če bi jo moglo, je trhlala deska, na kateri stojimo vsi, pa ne vemo, kdaj se bo zlomila pod nami. To grozi, da bo uničilo vso civilizacijo in kulturo. Ko je še v nekaterih velikih državah vladala demokracija, je bil tabor zmagovitih imperialistov slep in gluha za vse njihove zahteve. To je vzbudilo sile, ki danes tudi: njim lezejo čez glavo. In še samo kšeftarijo!

O, da bi delovno ljudstvo vseh narodnosti moglo spregovoriti svojo odločilno besedo!

Da se najde skupna podlaga za praktično izvajanje sporazuma, kakor si ga zamišlja združena opozicija.

V Zagrebu se bodo te dni posvetovali odposlanci združene opozicije v podrobnostih glede izvedbe sporazuma, kakor si ga je zamislila združena opozicija z dr. Mačkom v znanem načelnem dogovoru od 8. oktobra 1937. Načelni dogovor združene opozicije je vseboval le nekatere bistvene določbe,

Angleške kupčije z Romunijo. Angleška vlada je sklenila odobriti romunski vladi 5 milijonov funtov sterlingov posojila v svrhu nakupa angleških proizvodov. Angleška vlada pa bo kupila ob žetvi 200.000 ton romunskega žita po ceni, ki se plačuje na svetovnem tržišču.

v Sredozemskem morju in na Balkanu

Med Anglijo in Turčijo je bil sklenjen sporazum, ki ga je v obliki deklaracije prečital predsednik turškega ministrskega sveta v parlamentu.

V tej izjavi je rečeno, da sta se obe državi odločili skleniti dogovor trajnega značaja, ki naj obsega medsebojna jamstva v interesu varnosti obeh držav. — Obe vladi izjavljata, da bosta v slučaju kakšnega napada, ki bi dovedel do vojne v Sredozemskem morju, nastopili vzajemno in si medsebojno pomagali. Obe vladi sta nadalje mnenja, da je treba zagotoviti varnost na Balkanu in se bosta posvetovali o tem, kako bi bilo ta cilj najlažje doseči. V svrhu utrditve miru imata obe državi prosto roko, da skleneta sporazume tudi z ostalimi državami.

Vest o sklenitvi angleško turškega dogovora proti napadalcem je izzvala negodovanje v Berlinu in Rimu. Nemško časopisje piše, da je Anglija na de-

lu, da z vsemi sredstvi ustvari protitež prijateljstvu in interesni skupnosti držav na jugovzhodu Evrope, ki vlada med temi državami in državami osi.

Londonski list »Times« pa piše: So-

V svojem govoru v parlamentu je dejal predsednik turške vlade:

»Odkar so se dogodki začeli razvijati tudi na področju Balkanskega polotoka

tudi in na področju Balkanskega polotoka in odkar je varnost na Sredozemskem morju postala dvomljiva, je turška vlada spoznala, da se nahaja pred vprašanjem, ki se tiče njene nacionalne varnosti, in da ji je nemogoče ostati nevtalna in indiferentna, če noče, da bi bila njena varnost ogrožena. Turčija želi, da bi vse zainteresirane sile smatrale Sredozemsko morje kot skupno domovino. Sredozemsko morje naj prinese vsem koristi, na katere imajo vse države pravico, toda to morje ne pred-

delovanje Turčije je važen politični in strateški doprinos skupni obrambni fronti. S tem je odpravljena velika zapreka za uresničenje obveznosti, ki jih je dala Anglija Romuniji.

stavlja svobodnega polja za kake hegemonistične namene. Za nas je Sredozemsko morje vprašanje nacionalne varnosti.

Pod takimi pogoji je najboljše sredstvo, da se prepreči katastrofa, če se združijo države, ki so se zedinile v namenu ohranitve miru in miroljubnega sodelovanja ter se ne bojijo niti vojne, ako bi bila potrebna, to nam je narekovalo, da zavzamemo mesto poleg Velike Britanije za ohranitev miru in varnosti in združimo usodo obeh držav.«

je izjavil Chamberlain.

Na nekem zborovanju konservativnih žena v Londonu je imel ministrski predsednik Chamberlain govor, v katerem je opisal zunanjo politični položaj in dejal:

»Mnogi ljudje vidijo danes, da je nevarna točka za mir v Evropi mesto Gdansko. Mi smo dali Poljski jasna in točna zagotovila. Bili bi srečni, ako bi se nasprotja med Poljsko in Nemčijo

uredila na prijateljski način z medsebojnimi razgovori. Naše mnenje je, da bi jih bilo mogoče in da bi se tudi morala na ta način urediti. Toda ako bi kdo poskušal sedanji položaj spremeniti s silo, tako da bi bila neodvisnost Poljske ogrožena, potem bi to neminovno izzvalo splošen spopad, v katerega bi bila vpletena tudi Anglija.

In kaj pravi h govoru angleško in francosko časopisje.

Mussolini je govoril v Turinu. Rekel je, da v Evropi ni vprašanja, ki bi bilo takega značaja in tako zaostreno, da bi zaradi njega morala nastati vojna. — So vozljji v evropski politiki, ki pa jih bo treba razvozljati. Italija bo vedno marširala z Nemčijo. Mussolini je proti politiki jamstev, ki jo je začela Anglija. Vojne ni mogoče dobiti samo z zlatom. Italija se bo morala še oboroževati. — Vojna na gospodarskem področju pa se

je že pričela.

Angleško časopisje pravi, da je bil govor Mussolinija zelo zmeren, ker je Mussolini računal z novimi dejstvi v razvoju politike demokratičnih velesil.

V Franciji so že izjavili, da ne zapajo besedam, zato so odredili poostreno pripravljenost, odkar se je te dni vrnil šef nemškega generalnega štaba iz Italije, kjer je bil na posvetovanjih v Nemčijo.

Dne 12. maja je bil knez namestnik Pavle sprejet v Vatikanu pri papežu z

Iste večerja se je vršila v Rimu poslovilna večerja, ki jo je priredil knez namestnik na čast italijanskemu kralju.

Naslednji dan je knez namestnik odpotoval v Firence, kjer je bival v mladosti na obsežnih posestvih svoje že umrle tete. Zvečer je prisostvoval v operi gledališki predstavi Rossinijeve opere »Viljem Tell«, ki jo je v tistem času

Na bolgarsko grški meji je prišlo do krvavega spopada. Bolgari so napadli Grke in ubili enega grškega majorja in tri grške vojake, dočim so jih pet ranili. Grški vojaki so nato napadli Bolgare ter jih deset ubili, devet pa ranili.

Dogodki so gotovo obžalovanja vredni, ker so se zgodili na meji dveh držav, ki sta članici balkanskega sporazuma.

400.000 rudarjev se vrača na delo.

V ameriških Zedinjenih državah je stavkalo nad 400.000 rudarjev skoraj dva meseca. Borili so se za izboljšanje mezdnih pogojev, delovno pogodbo in priznanje organizacije. V stavko je posegel posredovalno tudi predsednik Zedinjenih držav Roosevelt, oziroma minister dela gospa Perkins, ki je izvedla posredovanje med stavkujočimi rudarji in podjetniki. Rudarji so dosegli novo pogodbo s podjetniki, izboljšanje mezdnih razmer in priznanje, da sme John Lewisova industrijska organizacija vršiti svoje delovanje v 26. zveznih državah Zedinjenih držav. — Uspeh te ogromne stavke je materialna in moralna zmaga ameriških rudarjev.

bila imela to izpričati pri volitvah, se je tega ustrašila. Zato je vreden pri-

Pomen volitev obratnih zaupnikov

Letošnje volitve obratnih zaupnikov za vso državo so bile z odlokom ministra socialne politike in narodnega zdravja odgojene v tretjič. V smislu določb zakona o zaščiti delavcev se vrše te volitve vsako leto januarja meseca za dobo enega leta.

Volitve obratnih zaupnikov so pa bile z odlokom z dne 13. maja 1939., dasi so se deloma že izvršile, odgojene ponovno in je bil določen rok za volitve od dne 15. julija do 15. avgusta t. l. z dostavkom, da se volitve ne bodo več odgajale. Sporočilo Avale pravi, da so bile volitve odgojene na željo več delavskih organizacij iz več banovin.

Svobodne delavske in nameščenske strokovne organizacije vseh smeri te želje niso izrekle, ker so le želele, da se volitve obratnih zaupnikov vrše ob zakonitem roku in ob zakonitih pogojih, že izpočetka.

Volitve nismo želeli samo, ker je vprašanje delavskih zaupnikov način, po katerem se urejajo čim boljši odnošaji v podjetjih med delavci in nameščenci na eni strani ter delodajalci na drugi strani. Institucija obratnih zaupnikov je regulator v gospodarskem razvoju, ki skrbi za to, da se ublažujejo spori in spravljajo v pravi tir znosnih odnošajev, ki bi sicer lahko dobivali včasih anarhični značaj, in pa da se izvaja socialnopolitična zakonodaja, s katero je naša reakcija danes skregana do mozga. V gospodarskem razvoju je torej ustanova obratnih zaupnikov na eni strani potrebna, na drugi strani pa ta ustanova omogoča, da si delavstvo štiti z njo vsaj že uveljavljene državljanske svoboščine, ki mu jih odreka potencirana kapitalistična ideologija, o kateri še niti ne vemo, odkod ima svoj koren.

V volitvah obratnih zaupnikov je omogočeno, da se uveljavijo vse skupine, struje, vsa gibanja, ki delujejo med delavci v državi. Mi sicer vemo, da je marsikje mogoč pritisk na volilce, marsikje še nimajo delavskega gibanja. Ali kljub temu smatramo, da volitve obratnih zaupnikov morejo pokazati pravo sliko razpoloženja množic zlasti v delavskih središčih, ki so vidnejši in večje pomena v javnem živ-

ljenju.

V normalnih razmerah so volitve obratnih zaupnikov nekaj samoposebi umljivega. Danes pa imamo izredne razmere, presenetljive mednarodne dogodke. Na vse to je treba paziti. Vendar je pa delavsko gibanje ono, kar se nas najbolj tiče, kateremu smo žrtvovali in hočemo še žrtvovati svoje življenjske sile. Zaradi delavskega gibanja samega ne smemo biti slepi in nemi, marveč se moramo zanimati tudi za ostala dogajanja. To se pravi, naša aktivnost mora biti sporedna z vsem razvojem. Posebno delavsko mladino opozarjamo, da posveti pažnjo aktivnosti v tej smeri. Čujemo izjave, vesti o dogodkih, na katere javnost niti ne reagira, ker je organizatorično nesposobna. Mi vidimo v tem napako. Zato mislimo, da bi izvolitev dobrih zaupnikov našega gibanja bila zaenkrat najboljša afirmacija naše prisotnosti in priboritev pravice do življenja zase.

Naše svobodne strokovne organizacije so se na te volitve vzorno pripravile. Organizacije svobodnih smeri so se pripravile na volitve z lojalnim medsebojnim sodelovanjem, zavedajoč se, da gre pri volitvah obratnih zaupnikov za moralni prestiž delavskega gibanja, ne za osebe, ampak za izbor zaupnikov, ki hočejo, morejo in smejo delati za izvajanje socialnopolitične zakonodaje.

Volitve obratnih zaupnikov, če izvolimo prave zaupnike, predstavljajo program izvrševanja veljavnih socialnopolitičnih zakonov in boja za nove pravice, ki naj zagamčijo delavstvu državljansko enakopravnost,

Volitve zaupnikov so naš boj za izvajanje onih zakonov, ki nas kot dele delavskega razreda in kot državljane ščitijo in branijo.

V juliju in avgustu bodo torej volitve obratnih zaupnikov. Na te volitve naj se delavstvo pripravlja že sedaj in še bolj!

Nikogar ni, ki bi delavstvo mogel prisiliti, da ne izvoli dobrih svojih zaupnikov, zaupnikov, ki bodo svobodno ščitili res delavske interese, ne pa interese kakršnihkoli političnih podružnic.

XIX. mednarodni spomladanski velesejem v Ljubljani kot 45. velesejemski razstavnarreditev bo od 3. do 12. junija. — Za razstavno blago veljajo izdatne prevozne, carinske in trošarinske olajšave. Inozemski obiskovalci dobe na podlagi velesejemске legitimacije jugoslovanski vizum brezplačno pri vseh jugoslovanskih konzulatih. Na jugoslovanskih železnicah imajo obiskovalci velesejma brezplačen povratek. Na postajni blagajni kupijo poleg voznega listka še rumeno železniško izkaznico za din 2. Ko dobe potrdilo o obisku velesejma, imajo s to izkaznico in staro vozno karto brezplačen povratek. Vozni listek velja za: dopotovanje od 31. maja do 12. junija in za povratek od 3. do 17. junija. Na inozemskih železnicah znašajo popusti od 25 do 50 odst. — Na parobrodih: Jadranske in Dubrovačke plo-

vidbe velja vozna karta nižjega razreda za vožnjo v višjem razredu. Na parobrodih Zetske plovidbe pa velja 50 odst. popust. Na zračnih linijah 30 odst. popust. — Razstavni prostor meri 40.000 kv. m. — V razstavnih zgradbah je 8.000 kv. m. prostora.

Petrolejski vrelci v Medjimurju. Ob madžarski meji v Medjimurju so po dolgem vrtanju ugotovili, da so tam precej bogata ležišča nafte, zlasti na madžarski strani. Z ozirom na dober rezultat na madžarski strani so se baje sedaj tudi pri nas odločili za bolj podrobno raziskovanje teh ležišč nafte.

Češki industrijalec Bat'a se po časopisnih vesteh namerava naseliti na švedskem, kjer bo zgradil več novih tovarn. Baje je Bat'a že nakupil potrebno zemljišče in uvozil tudi velike zaloge usnja iz Zlina na švedsko.

Doma in po svetu

Volitve obratnih zaupnikov. Pri volitvah obratnih zaupnikov, ki so se v glavnem vršile 12. in 13. maja, je bila izvoljena že večina obratnih zaupnikov. Da so volitve odgojene, so volilci izvedeli šele iz listov dne 14. t. m. To priča, da so bile volitve izvedene točno v zmislu objavljenega razpisa in da so bile zakonito izvedene v razpisani dobi in recimo zakonito. Zaradi tega smatramo, da se morajo že izvoljeni zaupniki smatrati za pravnoveljavno izvoljene. Tako nam veleva pravičnost, ki se naslanja na čut delavske enakopravnosti v državi.

Na italijanskem otoku Ponza ne bo več konfinirancev. Ženevski list »Travail« poroča iz Rima, da bo koncentracijsko taborišče na otoku Ponza, kjer se nahajajo od specialnega tribunala v konfinacijo obsojeni antifašisti, opuščen. Italijanske oblasti nameravajo otok spremeniti v pomorsko vojaško bazo. Na otok so že prispele artiljerijske letalske čete. Usoda konfinirancev je še negotova; bojijo se, da jih bodo deportirali nekam v Afriko. Povsem je pa gotovo, da konfiniranci ne bodo ostali na Ponzi.

Tri milijarde čeških kron za vojaške potrebe Nemčije bo moral plačati češko moravski protektorat. Češkoslovaška pa je letno izdala za vojaške potrebe samo dve in pol milijarde mark. Vprašanje je, ako bo okrnjena Češka zmogla tako velike vsote.

Židovski gheho v Nemčiji. Nemška vlada je izdala odredbo, da se morajo Judje izseliti iz hiš, ki pripadajo arijcem in se naseliti v hišah Judov. Noben arijec ne sme imeti kot podnajemnika Juda in obratno.

Franco išče posojilo. Franco je v Amsterdamu pri finančni skupini banke Mendelsohn.

Beograjska »Politika«. Beograjsko »Politiko« poznamo tudi v Sloveniji. Ta list je napravil lani 52,5 milijonov bruto dobička. Lastniki (delničarji) so vsa tri zadnja leta prejeli po 15 odst. dividence. List je razmeroma poceni. Velika je le naklada in mnogo inseratov ima. Naš list »Delavska Politika« je zgrajen s po-žrtvovalnostjo sodrugov in sodružic, ako bi naj postal večji, bi morali imeti še enkrat toliko naročnikov in več inseratov od tistih, ki prodajajo delavcem. »Delavska Politika« ima že lepo naklado, vsi pa želimo še večjo, tako veliko, da bo mogoče tudi povečanje po vsebini, ki je potrebno.

Povečanje našega izvoza na Levanto. t. j. v Palestino, Egipt, na otok Ciper, Malto, v Libanon, Sirijo, Irak in Iran je predmet posebnih razmotrivanj na merodajnih mestih v Beogradu. Naš izvoz na Levanto je znašal doslej letno samo 90 milijonov dinarjev, dočim je Rumunija izvozila, brez nafte, blaga v vrednosti za 450 milijonov dinarjev. V Beogradu računajo, da bi se naš izvoz na Levanto že v letošnjem letu lahko dvignil na 300 milijonov dinarjev in kar je najvažnejše, mi bi dobili teh 200 milijonov dinarjev izplačanih v funt šterlingih, ki jih rabimo za nakup bombaža.

Uvoz posušenega grozdja iz Grške. Vinogradniki zopet protestirajo proti temu, da je vlada dopustila uvoz posušenega grozdja iz Grške, katerega tovarnarji prekuhavajo v žganje, dočim bi sicer morali kupovati v te svrhe vino od domačih vinogradnikov.

30.000 km cest bi morali zgraditi na Hrvaškem, da bi Hrvaška dosegla Francosko. Vsak kilometer teh cest bi stal najmanj 200.000 dinarjev.

Slab ribolov imajo letos dubrovniški ribiči. Dva zaporedna nočna lova sta prinesla malo plena. Ako ne bo prvi poletni ribolov obilnejši, bodo ribiči težko udarjeni. Ribiči si ne vedo razložiti, zakaj letos ni bilo rib.

Na Madžarskem primanjkuje koroze, ker baje kmetje zadržujejo koroze iz spekulativnih vzrokov.

Nemška trgovska mornarica. Nosilnost ladij nemške trgovske mornarice znaša 4,43 milijonov registrskih ton, t. j. 83 odstotkov predvojnega stanja.

Bat'a je preselil centralo svojih inozemskih podjetij iz Eindhovena na Nizozemskem v London.

Bivši predsednik Češkoslovaške republike dr. Beneš bo prišel sredi julija v Evropo, kjer bo imel socio-loška predavanja na londonski univerzi.

Meštrovic v inozemstvu. Hrvaški kipar Ivan Meštrovic je izdelal spomenik bivšega rumunskega kralja Carola, katerega so odkrili v Bukarešti na rumunski praznik. Sedaj pa bo poverjen v Varšavi z naročilom, da izdela tudi spomenik Pilsudskega.

Iz Češke

Tantijeme akcionarjev za delavska stanovanja. Na Češkem je del časopisov, ki razkrivajo kakšne dohodke imajo gospodje upravni svetniki, ne samo od dividend, ampak tudi od sejnin. Pri nekem podjetju je dobilo 14 upravnih svetnikov v enem letu nič manj kot 1.400.000 kron samo za upravne seje, tako da je prišlo na vsakega posameznika bogatejša 100.000 kron, to je din 165.000. Imajo pa slučaje, da so taki gospodje upravni svetniki v večih podjetjih in v vsakem dobivajo podobne nagrade za »sejanje«. Celo po 30 do 40 takšnih težkih bremen nosijo izvoljenci na svojih ramenih. Časopisi pravijo, da naj bi se mastni dohodki uporabili za zgradbo delavskih in službenih stanovanj. — Podobna akcija bi bila potrebna tudi pri nas, kjer tudi srečujemo imena gotovih gospodov v vseh mogočih upravnih svetih industrij, zlasti tudi »nacionaliziranih« in se javnosti niti ne sanja ne, kakšne ogromne dohodke imajo takšni »slamnatni možje« po tovarnah in drugih velepodjetjih, večinoma samo za to, da tujemu kapitalu posojujejo ime in krijejo hrbet. Skoro nobeno dobičkanosnih podjetij, ki imajo letno milijonske dobičke, pa še ni zgradilo večje delavske stanovanjske hiše, čeprav to že od leta 1922 predpisuje zakonodaja.

Jugoslovanska jajca na Češko. Uradna agencija ČTK v Prahi ponavlja zadnji čas opozorila oblasti proti dražilec jajc, ki se vozijo s tovornimi avtomobili iz Prahe po deželi in preplačujejo jajca, ki jih je v mestu težko dobiti. Prvotno je vlada dovolila, da se smejo jajca v Prahi podražiti za 10 vinarjev po kosu, a pravkar je tudi to podraženje preklicala in odredila, da morajo veljati po vsej Češki za jajca cene, ki so veljale pred 1. marcem t. l. V Prahi torej 65 vinarjev (krona velja din 1,65). Kdor bo prekoračil to ceno, najsi že prodaja ali kupuje jajca po višji ceni, bo kaznovan do 50.000 kron ali z zapornim do 6 mesecev. — Vlada opozarja, da prihaja itak sproti dovolj jajc iz Jugoslavije, a obenem so naročili v Jugoslaviji 150 vagonov jajc, katera bodo vložili v hladilnice in se bodo smela uporabljati šele po 1. septembru.

Upepeljevanje na Češkem. V mesecu aprilu t. l. je bilo v čeških krematorijih upepeljenih 514 mrličev. Od tega v praškem krematoriju 268, v Pardubicah 64, v Nimbргу 22, v Moravski Ostravi 27, v Čeških Budějovicah 19, v Plzni 31, v Brnu 45, v Olomoucu 21, v Semilih pri Kutni gori 17. Po veroizpovedi je bilo največ upepeljenih rimokatolikov — 218, brezkonfesionalcev 128, češkoslovaške cerkve 101, protestantov 42, židov 24, 1 druge vere.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

»Sedaj ni čas, da bi zgubljali besede,« je rekel. »Vihar, ki ogroža življenje nas vseh bo skoro zajel otok. Najvišja zemeljska vzpetina je na Motu Tongi in razen tega štiti laguna otok proti severnim vetrovom. Prišel sem, da vam svetujem, da pripravite svoje čolne na jadra in si poiščete zavetja na Motu Tongi. Toda tisti, ki hočete poslušati moj nasvet morate takoj na pot. V eni uri utegne biti že prepozno!«

Mrmranje se je začelo med zbranimi, ko se je Terangi vsedel. Nekateri so bili pripravljeni storiti kakor jim je rekel. Drugi pa niso mogli ali pa ne hoteli verjeti, da nam grozi hurikan.

Sedaj se je dvignil Fakahau; njegov globok polnozvočen glas je preglušil hrumenje viharja in valov.

»Terangi je govoril,« je rekel. »Prišel je, izpostavljajoč se sam življenjski nevarnosti, da nas posvari. Nikakor si ne smemo zatiskati oči pred nevarnostjo, ki nam grozi! Samo ako previdno in pametno ravnamo, se bomo mogli rešiti. Danes zvečer bo polna luna. Tedaj bo najhujše. Mislim, da bo morje preplavilo zemljo, na kateri se nahajamo, toda moje mesto je tu, pri teh, ki so prestari, da bi jih lahko spravili otod. Vsakomur od vas je naprosto dano, da stori, kar se mu zdi zanj in za njegovo družino najboljše. Tisti pa ki hočejo odpluti na Motu Tongo, naj takoj razpno jadra. Ni mogoče več zgubljati časa!«

Poglavar je razposlal mlade može po vaški cesti v obe smeri, da bi obvestil ostale prebivalce. Izdana niso bila nobena povelja, kajti v takih časih je bila odločitev o tem, kaj naj se zgodi popolnoma prepuščena poglavarju družine.

Med tem se je prevleklo nebo na severu s črnimi deževnimi oblaki. Vihar se je izprevrgel v pravi orkan, ki je podil oblake pred seboj s strahovito brzino. Kmalu nato se je vtila na nas strašna ploha.

Ko je dež pojenjal, se je pripravljaj prvi čoln na pot preko lagune. Vanj se je vkrcala družina, ki je vzela s seboj jedila in posteljnino. Pol ducata sosedov je držalo mali čoln, med tem ko je trikrat speto jadro divje škrobotalo v viharju. Oče, ki je sedel ob krmilu je dal znamenje; čoln se je sprostil in širil z mesta; jadro se je napelo tako naglo, da se je šibki jambor upogibal kot protica sem ter tje. Trenutek nato je zginil čoln v kopreni od dežja, ki je padal z vso silo.

V teku ene ure je odplul čoln za čolnom. Občudoval sem pogum tistih, ki so se ob takem vremenu zaupali zibajočim se lupinam; priznati moram, da bi se ne bil za nobeno ceno izpostavil taki nevarnosti!

Toda vihar je naraščal in skoro so uvideli ljudje, da bi bilo silno nespametno, da bi še preostali poskušali priti na osem milj oddaljeni otok Motu Tongo. In vendar je bil pripravljen še en čoln, da odpluje, dasi so pametnejši, med njimi tudi Terangi, svarili pred takim drznim poskusom.

»Sedaj je prepozno,« je govoril Terangi resno. »Hurikan se nam bliža. Videli boste, da vas bo pre-

senetil, ako ne boste opustili svoje namere.«

Toda mož, ki se je bil že vkrcal z ženo, svojimi tremi otroci in zetom, se ni zmenil za svarilo. Vzel je krmilno veslo v roko in ukazal možem, ki so držali čoln, da ga spuste. Ko so videli, da je vsako nadaljnje prigovarjanje zaman, so storili, kakor jim je bil rekel. Mali čolnič se je naglo oddaljeval od varnega brega in divje zaplesal na valovih.

Gledalci na bregu so s strahom zrlji za njim: žene so vile roke. Koprena od dežja ga je zastrla našim očem, potem se nam je čoln pokazal zopet, toda že v razdalji ene milje. V trenutku, ko je plaval visoko na grebenu valov, se je vihar zagnal z vso silo in uprl ob jadro. Gledalci so zakričali vsi hkrati, ko se je čoln nagnil postrani in se prevrnil. Nato ga nismo videli več.

ENAJSTO POGLAVJE.

Razen cerkve je bilo Tavisovo trgovsko poslopje najmočnejše in najbolj odporno zgrajeno poslopje na otoku, in v njem je tudi največ vaščanov iskalo zatočišča.

Zgodaj popoldne sem šel s Faranijem. Tavijevim zetom v vladino poslopje po gospo de Laage in Araijo. Med tem ko sta si pripravljali najpotrebnejšo obleko, sem še enkrat pogledal na barometer. Bilo je tako temno, da sem komaj še opazil slabotno črto, ki je risala na papirju gibanje zračnega pritiska. V moje zaprepačenje sem opazil, da je kazal barometer osemindvajset in eno desetinko. Na tej zemljepisni širini more pomeniti to samo konec sveta...!

(Dalje prihodnjič)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Rudarji TPD za revizijo kolektivne pogodbe

Dne 12. t. m. se je vršilo zborovanje rudarjev včlanjenih v ZRJ, na katerem sta poročala s. Pliberšek o vloženih spomenici na TPD, v kateri se zahteva revizija obstoječe kolektivne pogodbe v prid rudarjem in delavstvu. Prečital je spomenico, ki obsega okrog 24 točk, med katerimi je prva zahteva povišanje obstoječih delavskih mezd za toliko, za kolikor so narasle cene življenjskim potrebščinam. Nadalje zboljšanje raznih določil v že obstoječi kolektivni pogodbi. Na novo je pa poleg drugega stavljena tudi zahteva o uvedbi plačanih dopustov. Teh dopustov je delavstvo že deležno v vseh drugih državah in tudi pri nas so dopusti že v veljavi v raznih večjih in manjših industrijskih podjetjih. TPD se je do sedaj temu odločno upirala, upamo pa, da bo sedaj tudi ona uvidela in bo dala svojem delavstvu to, kar mu po vsej pravici pripada. S. Arh je poročal o poteku kongresa ZRJ in organizaciji. Ugotovil je, da kongres ni mogel v polnem obsegu izvršiti svoje naloge, ker je bil predčasno zaključen. Končno sta oba govornika, katerima so se še pridružili drugi, opozarjala navzoče, naj si glede vloženih zahtev ne delajo nikakih iluzij in naj za uspeh ali neuspeh ne valijo krivde na organizacijo ali zastopnike navzoče pri pogajanjih, ki se bodo predvidoma vršila še ta mesec, ampak na tiste, pri katerih noče zmagati spoznanje, da se bodo želje in zahteve rudarjev upoštevale le v toliki meri v kolikor bodo organizirani v svobodnih strokovnih organizacijah. Neorganizirano delavstvo je pa samo coklja, ki zavira delo organiziranih in je tudi največ odgovorno za neuspehe, ki jih delavstvo pri svojih mezdah doživlja!

Volitve obratnih zaupnikov v cementarni. V četrtek, dne 12. t. m. so se pri nas vršile volitve obratnih zaupnikov. Vložena je bila salivna delavstva organiziranega v ZRJ, ter so bili predlagani tudi soglasno izvoljeni. Volitev se je od 184 zaposlenih delavcev udeležilo 142. Zmaga svobodne strokovne organizacije je res lepa.

Akademija učencev drž. meščanske šole v »Delavskem domu«. V torek, dne 16. t. m. priredijo učenci drž. mešč. šole ob 6. uri popoldan akademijo s pestrim sporedom in sicer v dvorani »Delavskega doma«. Vsi vljudno vabljeni.

Rodbinsko ime mu ni všeč! Zadnjič smo bili priča, kako je v nekem tukajšnjem javnem lokalu sin ozmerjal svojo mater, kričal nad njo in se rotil, da noče biti več njen sin. Povod temu je bila malenkostna pripomba matere glede sinove žene. Javnost bi ne bila tako pozorna na ta incident med sinom in materjo, ako bi sin ne hotel veljati za zelo pobožnega moža, saj je kuhan in pečen v »Društvenem domu«, in so mu pobožni možje zaupali tudi važne funkcije. Ta vzgledni sin je v svojem okolju gotovo lahko vsak dan slišal kaj zapoveduje 4. božja zapoved, a se je s svojim obnašanjem zelo oddaljil od te zapovedi. Oni, ki vse to vidijo in slišijo ter bratje in sestre, ki vse to prenašajo, so zelo začudeni, da živi sin in brat dvojno življenje: eno pobožno, drugo pa tako kot smo rekli.

Zahvala. Podpisana se tem potom zahvaljujem za izraze sožalja ob tragični smrti moga moža in vsem številnim pogrebem, ki so žrtev dela spremili na zadnji poti. Najiskrenejše se pa zahvaljujem Del. pevskemu društvu »Zarja«, Delavski godbi, Zvezi rudarjev Jugoslavije za krasen venec in posmrtnice ter stavbinskim delavcem, zastopniku rudarjev pa za njegov lep poslovljni govor ob odprtem grobu. Vsem najlepša hvala! **Unetić Franc.**

Zahvala. Ob priliki ekskurzije društva kurjačev Maribor so omenjeni darovali Društvu za varstvo otrok in mladinsko skrb v Trbovljah din 300, za kar se jim podpisano društvo najlepše zahvaljuje. — Društvo za varstvo otrok in mladinsko skrb Trbovlje.

LITIJA

Koncert. Akademsko pevsko društvo iz Ljubljane priredi na praznik, dne 18. maja pevske koncerte v predilniški dvorani na »Stavbali«. Začetek točno ob pol 4. uri pop. Peli bodo pesmi slovenskega preporoda.

Sestanek »Vzajemnosti« se bo vršil v nedeljo, dne 21. t. m. ob pol 10. uri v gostilni g. Vere. Sestanka se udeležijo tudi centralni delegat s. Blaž Korošec. Sestanek ima namen, da napravimo načrt za bodoče društveno delovanje.

Podružnica Delavskega kolesarskega društva priredi izlet v Domžale dne 18. maja. — Ogled radio-postaje. Odhod točno ob 5. uri zjutraj. Vabimo vse člane in članice! Zbirališče pred lokalom. — Odbor.

HRASTNIK

Predavanje o najnovejših določbah socialne zakonodaje za rudarje se bo vršilo v nedeljo, dne 21. t. m. s pričetkom ob 9. uri dopoldne v »Delavskem domu«. Predavala bosta ss. dr. Reisman in Viktor Eržen. Rudarji, delavci in delavke, pridite vsi. — Podruž. ZRJ.

SV. PAVEL PRI PREBOLDU

Delavska socialna zaščita. V soboto, dne 20. t. m. po delu v tovarni se bo vršilo pri nas važno predavanje o najnovejših določbah delavske socialne zaščite. Predavala bosta ss. dr. Reisman in Viktor Eržen iz Maribora. Vabljeni vsi delavci in delavke.

RUŠE

Marca 1937 smo vložili pravila za Ljudsko univerzo. Kr. banska uprava je ustanovitev Ljudske univerze prepovedala.

LJUBLJANA

Volitve obratnih zaupnikov v Ljubljani in okolici so se začele v petek, dne 12. t. m. V nekaterih podjetjih bodo še v torek. V večini podjetij so bili izvoljeni samo naši zaupniki, tako pri: Avtomontaži 4, Avtobus d. d. 3, Naglas 3, Saturnus 6, Kemična tovarna Moste 5, Produktivna družba mizarjev 3, mizarstvo Obersnel 1, Boycon 1, mizarstvo Mrak 1, Javna kuhinja v Del. zbornici 3, Dobrajc 1, Konzumno društvo Vič in Šiška po 1, stavbeno podjetje Gabrijelčič 4, skupno 36 zaupnikov. Pri mestni

MARIBOR

Volitve obratnih zaupnikov v znamenju popolne zmage svobodnih strokovnih organizacij

Volitve obratnih zaupnikov, ki bi se morale pravzaprav vršiti že meseca januarja t. l. in so bile dvakrat preložene, so bile v petek, dne 12. maja v večini mariborskih podjetjih po naročilu kr. banske uprave izvedene. Svobodne strokovne organizacije zaznamujejo popolno zmago, ker so bili povsod izvoljeni le kandidati bodisi skupne liste svobodnih strokovnih organizacij, bodisi kandidati poedinih koaliranih list. Zvezi združenih delavcev (zelenim) se ni nikjer posrečilo postaviti liste. Tako so bili izvoljeni v sledečih tvrdkah:

	rdeči	plavi	beli
Kovina, lista Strokovne komisije	4	—	—
Mautner, lista Strokovne komisije	6	—	—
Rosner Marko, skupna lista	2	4	—
Jugotekstil, skupna lista	4	2	—
Ehrlich-predilnica, skupna lista	4	2	—
Klančnik, mizarstvo, lista Strok. komisije	1	—	—

Pekovski pomočniki pred pogajanj za kolektivno pogodbo

Pekovski pomočniki, organizirani v podružnici Zveze živilskih delavcev Jugoslavije, so imeli v nedeljo, dne 14. maja zborovanje, ki je bilo sklicano v zvezi s predstoječimi pogajanj za obnovu kolektivne pogodbe in izvajanjem uredbe o omejitvi nočnega dela v pekarnah.

Zborovanje je vodil s. Plohl, glavni govornik pa je bil tajnik Zveze živilskih delavcev Jugoslavije s. Grubauer iz Zagreba. V stvarnih besedah je pojasnil položaj pekovskih pomočnikov v zvezi z uredbo o omejitvi nočnega dela v pekarnah in ponovno naglasil, da je omejitev nočnega dela mogoča brez vsake škode za mojstre in za konzumente, dočim bi bila za pomočnike in vajence resnična blagodat. Konzumenti, ki kupujejo pecivo, ga potrebujejo šele okoli 7. ure zjutraj, delavec, ki pa gre na delo ob 4., 5. ali 6. uri zjutraj, pa za zajtrk ne uživa svežega kruha, ampak kruh, ki si ga kupi dan poprej. Tak delavec potrebuje svež kruh šele za kosilo, ko se vrne iz tovarne in kruh, ki je pečen okrog 8. ali 9. ure zjutraj, je ravno pravi za takega delavca. Mojstri, ki se izgovarjajo na to, da morajo peči kruh ponoči, postavljajo to zahtevo samo iz konkurenčnih razlogov. Razpasla se je namreč razvada, da mojster daleč neke na periferiji pošilja svojega pomočnika ali vajenca s kruhom na onostran mesta, v okoliš popolnoma druge pekarnice. In da ga ta pekarna morda ne prehit, poskuša biti s peko čimprej gotov in bi najraje, da bi se delalo v njegovi pekarni vso noč. Proti tem kršenju uredbe o omejitvi nočnega dela v pekarnah pomaga samo krepka organizacija pekovskih pomočnikov in res solidaren nastop.

S. Jazbinšek je opozarjal pomočnike na predstoječa pogajanja za obnovo kolektivne pogodbe, na katere se je treba pripraviti. Razen tega je opozoril pomočnike tudi na sporočilo banske uprave v Ljubljani, ki je s posebnim razpisom od konca aprila t. l. opozorila vse podrejene politične oblasti, da strogo pazijo

Kaj je z dunajskimi brzovlaki? Ponovno smo že poročali o velikih zamudah dnevnih brzovlakov, ki prihajajo s severa, z Dunaja in iz Prage v Maribor. Nekaj časa je bilo že bolje, a sedaj se zopet ponavljajo te zamude, tako da prihaja dunajski brzovlak tudi z enournno zamudo, medtem ko privozijo brzovlaki z juga, t. j. iz Italije in od nas skoro vedno do minute točno. Naš promet seveda vsled dunajskih zamud močno trpi in potnikom nastaja velika škoda. Naši ljudje zelo radi porabljajo ta vlak za opravke v Ljubljani, ker bi moral po voznem redu priti v Ljubljano še pred 5. uro in preostane vsled tega še dovolj časa za poslovne stvari. Če pa pripelje vlak kar z enournno zamudo, pride potnik v Ljubljano ravno, ko se že zapirajo lokali in pisarne. Bilo bi torej potrebno, da se naše oblasti na merodajnem mestu radi teh zamud pritožijo, da se isto velja za zveze proti Zagrebu.

Dobro so se izmuznili. Na oglasni deski mestnega magistrata vise tri oznanila finančne kontrole, ki razodenejo pravico, da so finančni organi zaplenili temu in temu iz Maribora, stanujočemu v tej in tej ulici neizgosen vžigalnik in da je bilo proti njemu uvedeno postopanje radi prekršitve pravilnika o monopolski upravi, ki se pa ni moglo izvesti — ker se je naknadno ugotovilo, da je državljan, ki so ga finančni organi prijeli in mu odvzeli vžigalnik, navedel napačno ime in bivališče. Izgleda, da so kršilci monopolskih predpisov, ki nosijo v žepu vžigalnice, prišli na idejo, da nosijo s seboj tudi potvorne osebe listine ali pa listine, ki se glase na tuje osebe, da jih, kadar jih zalotijo, pokažejo in na ta način riskirajo samo vžigalnik, za kazen se pa monopolska uprava lahko obriše. — Monopolska uprava izročil zaplenjeni vžigalnik fondu za pobijanje monopolskih prestopkov, iz katerega dobe tudi finančni organi, ki krivce zalotijo, posebne nagrade.

cestni železnici je dobila rdeča lista 160 glasov in 5 zaupnikov, zeleni 27 in z ostankom 1 zaupnika. V pivovarni »Union« je dobila rdeča lista 91 glasov in 4 zaupnike, plavi 45 in 2 zaupnika. Tako imamo doslej v Ljubljani mi 45 zaupnikov, zeleni pa enega z ostankom. V papirnici Vevče smo dobili 137, JSZ (beli) 197, zeleni pa 65 glasov. Tu so se zeleni nadejali svoje sigurne zmage. Ljubljansko in okoliško delavstvo je torej zelo dobro spregovorilo.

	rdeči	plavi	beli
Pengg Johan, livarna, skupna lista	3	1	—
Plinarna, skupna lista	1	—	2
Potočnik, mizarstvo, lista Strok. komisije	3	—	—
Zelenka in komp., lista Strok. kom.	6	—	—
Gradbeni urad mestne občine, skupna lista	3	1	2
Elektriško podjetje mestne občine, lista Strokovne komisije	3	—	—
Zora-Benger, lista Strok. kom.	4	—	—
Tekstilna-Košaki, lista Strok. kom.	4	—	—
Avtobusno podjetje, J. S. Z.	—	—	3
Freund Viljem	4	—	—
	52	10	7

Dosedanji izid volitev obratnih zaupnikov je najboljši odgovor razredno zavednega delavstva.

Na izvajanje uredbe o omejitvi nočnega dela v pekarnah in brezobzirno postopajo. Po omejitvi banski uredbi je prepovedano nočno delo v pekarnah pred 3. uro zjutraj in to ne samo pomočnikom, ampak tudi mojstrom in njih svojem. Ako bodo oblasti hotele postopati, bodo imele takoj dovolj posla. Organizacija jih bo pri tem podpirala. Opozarjati je pa treba oblasti tudi na to, da je treba zaščititi pomočnike, ki ji bodo pri njeni akciji šli na roke.

S. Zidanšek je prečital dopise, ki jih je organizacija prejela v zvezi z izvajanjem uredbe o omejitvi nočnega dela in o tem, da stoji organizacija v zvezi s pomočniki v Ptuiju in Celju, ki so obveščeni o ukrepih organizacije za uveljavljanje zakonitega reda pri delu v pekarnah.

Na par primerih je prikazal s. Eržen zmisel za organizacijo, ki vlada pri delodajalcih in kako daleč zaostajajo za njimi delavci. Zato pa je tudi položaj enih in drugih tako zelo različen, da ga ni mogoče primerjati. Opozoril je pekovske pomočnike na to, da naj računajo s tem, da bo banovo ponovno navodilo rodilo kakšne posebne uspehe, ako pomočniki sami ne bodo doprinesli svojih žrtv.

Delavec, ki pristopi v organizacijo, mora skrbeti za svojo izobrazbo, da bo spoznal današnji gospodarski red in potem tudi vedel kakšne dolžnosti ima v človeški družbi do sebe in razreda, kateremu pripada. Delavcu je v tovrstno potreben časopis, izobraževalno delo med delavstvom pa vrši »Delavska Politika«.

V imenu celjskih pekovskih pomočnikov, ki se tudi zelo živahno gibljejo, je pozdravil zborovanje s. Rozman. Pri tem je naglasil potrebo čim ožjega sodelovanja med organizacijo v Mariboru in Celju.

Zborovanje je bilo zaključeno ob pol 1. uri. Ob koncu pa se je prišlo še par naročnikov na »Delavsko Politiko«, ki je med pekovskimi pomočniki že jako lepo razširjena.

Policija je prišla radi suma vlom brezposelnega tekstilnega delavca Meixnerja in ga zaprla. O tej aretaciji je prinesel »Slovenski dom« senzacionalen članek, v katerem ugotavlja nič manj in nič več, da je bil Meixner socialistični voditelj. Članek ima prozoren namen, da oblati socialisti in jih prikaže javnosti kot bando vlomilcev in tatov. — Delavec, ki Kar se pa Meixnerja tiče, ugotavljamo, da ni bil nikdar član Socialistične stranke Jugoslavije, še manj seveda socialistični voditelj. Mož je bil nekaj eden izmed zaupnikov delavstva v tovarni Ehrlich, kjer je zgubil službo ob priliki stavke tekstilnih delavcev. To je vse.

Koncert akademskega pevškega društva iz Ljubljane v veliki »Sokolski dvorani« v soboto, dne 13. t. m., je odlično uspel.

Podružnica Zveze stavbinskih delavcev Jugoslavije (Saveza gradjevinskih radnika Jugoslavije) poziva vse svoje člane na 3. redni občni zbor, ki se bo vršil v petek, dne 19. maja t. l. ob 6. uri popoldan (takoj po delu). Soderugi Zopet bomo podajali obračun o našem dosežanju delu in se pomenili o načrtih za bodoče delo, zato je udeležba vseh članov obvezna! Družnost! — Odbor.

Članski sestanek Zveze brivskih in lasničarskih pomočnikov se bo vršil v torek, dne 16. t. m. s pričetkom ob 20. uri v Delavski zbornici. Sodna ul. 9-2. Ker je dnevni red zelo važen, pridite vsi! Odbor.

Občni zbor Nabavljalne zadruge državnih uslužbencev, ki šteje 5287 članov, se je vršil dne 14. maja. Zadruga je imela 27,3 milijone prometa.

Tombola. Atrakcija letošnjega Mariborskega tedna bo velika javna tombola v prid Počitniškega doma kraljice Marije na Pohorju. Prvi dobiček: stavbišče v Studencih!

CELJE

Delavci, zaposleni pri zaslinih delih se pritožujejo, da z urno mezdno din 2,75 ni mogoče niti skromno izhajati. Delavcem tako mezdno, da bodo vsaj skromno preskrbljeni, to je danes najbolj važno in pereče vprašanje, ki se mora rešiti brez odlaganja.

Sestanek pevcev »Vzajemnosti« se bo vršil danes, v torek, dne 16. maja. Vabimo pevce, da se tega važnega sestanka sigurno udeležijo.

Nedeljo smo preživeli brez razburjenja in večjega dotoka okoličanov. Mislili smo, da bo precej drenjanja, pa ga ni bilo. Deževalo je ves dan, t. j. je bilo po godu.

Družba A. Westen d. d. Celje-Gaberje ima svoj občni zbor dne 25. maja v Celju.

Izvoz fekalij. Mestna občina celjska bo izvažala fekalije le v nočnem času in sicer od 21. ure do 5. ure zjutraj.

LAŠKO

O RADIOTERMI

Laško Radiotermo je l. 1924. kupil OUZD, medtem ko je bila že takoj po prevratu ponudena občini, a jo tedanji gospodarji niso hoteli kupiti. Ker je takratna valuta kasneje silno padla, bi bila občina napravila sijajno kupčijo in bi danes imela lepe dohodke na račun tuškega prometa. Prav tako so odklonili nakup tudi l. 1924. S prihodom bolniških članov je zelo padlo število letoviščarjev. Dunajski Nemci so se izražali: »Das ist ein allgemeines Sozialkrankheitsspital«. Aktivnega donosa lahko pričakuje občina samo od situiranih gostov. Sedanja uprava Radioterme pa seveda boli forsira prihod bolniških članov. Vse stremeljenje naše občine, da se dvigne dotok premožnih tučev bo zaman. Tu ne pomagajo samo zgraditve sprehajalnih stezic, postavitev klopic in mizic, novi parki, asfalt itd. Zaman so tudi prizadevanja »Tuiskoprometnega društva«, če uprava Radioterme sama ne bo izvedla korenitih reform. Uprava bi morala namestiti bolniško članstvo posebej v poslopih onkraj železniške proge s kopalnimi napravami in prenočišči vred.

Bolniki so ljudje, ki ljubijo mir in počitek, letoviščarji, ki gredo po svetu radi luksuza, pa smeh, igro, godbo, ples, petje itd. V sobah manjka centralna kurjava in topla umivalna voda. — Letoviščarjev je v Laškem razmeroma malo, ker ne najdejo posebnih privlačnosti. V Rogasči Slatini, Radenci, na Bledu imajo na razpolago tenis, kegljišče, orkester, bilijard, gugalnice, lakirane klopiče in mizice, senčnate vrtove, prostozračne bazene, telovadna orodja, igralnice itd. Vsega tega pa pri nas manjka. Imamo seveda docela zanemarljiv park brez aromatičnega cvetja in grmičev ter ljubkih, belih stezic, ker pač ni regulirana Savinja. Uprava tudi slabo vrši propagando. Njen prospekt sta dva papirja, mesto da bi izdala propagandno brošuro s popolnim opisom vseh laških zgodovinskih in krajevnih posebnosti. Mnogo sredstev se večkrat po nepotrebnem troši. Tako je ob Redlievi cesti je pred štirimi leti uprava popolnoma renovirala dvoje poslopij zunaj in znotraj v krogu v višini 1 m ter vstavili v spodnje stene izolirno plast asfaltne in katranske smole ter bodo morali radi tega ponovno renovirati obe poslopij zunaj in znotraj, mesto da bi se bila stvar že prvič brezhibno uredila. Zadaj za termno so pustile livade brez cvetnih gred in okrasnih kipov. Druga letovišča imajo v parkih vodomete in bazene z zlatimi ribicami in pelikani, česar tuji v Laškem zelo pogrešajo. O sekanju dreveja smo že govorili. Tudi saditev orehov je silno ponesrečena stvar. Po eni strani so ta orehova drevesca že sedaj popolni invalidi, ker so posajena preblizu kosterjav. Letoviščarji pogrešajo v parku tudi vodnjak s svežo, hladno vodo, kar imajo vsa druga letovišča že zdavnaj. Čuti se tudi nedostajanje res dobrega orkestra, posebno poleti. Bolniški člani pogrešajo delavskega časopisja, če je terma res socialna ustanova. Sicer je uprava precej investirala v kopalnišče: zgradila je ob Savinji visoke obrežne betonske zidove, zgradila lastno električno hidrocentralo, renovirala poslopja, na novo zajela vse izvirke itd. Pred glavnim vhomom bi morala uprava na novo namestiti veliko reklamno napisno tablo, ki jo je vihar porušil lansko leto. Mimo vodi asfaltna cesta in železnica in je radi tega taka reklama za upravo učinkovita. Nekdaj je stal na tem mestu velik obokan napis v obliki slavoloka, ki se je prav tako zrušil. Prav bi bilo, če bi uprava na novo restavrirala one okrasne kipe levov, ki so nekaj stali pred glavnim poslopjem. Potrebno je tudi večkratno posipanje glavne poti z belim peskom. — Uprava naj prepove iztepavanje preprog in posteljnine vpricho gostov.

To je nekaj dobro mišljenih nasvetov. Gotovo je, da bi bila občina, ako bi bila lastnica kopalnišča, lahko napravila marsikaj drugače kot pa more to OUZD. Toda ureditev kopalnišča v zmislu predlogov bi tudi OUZD odprlo velik vir dohodkov.

GROSUPLJE

V tovarni motvoza so bile volitve obratnih zaupnikov dne 12. t. m. Naša lista je dobila 154 glasov in 4 zaupnike, zeleni pa 83 in 1. Pri nameščencih je bil izvoljen naš zaupnik, zelen je propadel. Tako smo se dobro odrezali tudi v našem kraju, čeprav imamo mlado organizacijo.

All si že poravnal naročnino? Ako ne, izpolni svoje dolžnosti!

Med rudarji v Kočevju

Zopet 130 naših ljudi v bedi

V Kočevju živi naše delavstvo, ljudje naše krvi, ki so že od prevrata naprej vedno popolnoma prepuščeni samemu sebi. Niti nemški meščani ne kažejo za delavstvo v težkih časih nikakega razumevanja ali dejanskega sočutja, čeprav dejansko žive od delavčevega zaslužka in ravno tako ne slovenski.

Inteligenca ne najde poti k ljudstvu, ki jo bi našli v težkih časih. In vendar je socialno vpašanje naših ljudi v Kočevju tudi narodno. V rudniku TPD je bilo po prevratu v času konjunkturalne zaposlenosti že do 1400 rudarjev, ki so v letih krize padli na številko — 64, a sedaj jih je zaposlenih 113.

Toda že od novega leta naprej odseva iz njihovih oči zopet strah — pred jutrišnjim dnevom. Uvedli so ponovno praznovanje. Samo 3 dni delajo tedensko, za prihodnje dvotedensko razdobje napovedujejo komaj še 4 do 5 delavnikov. Imamo pa tam rudarske družine s 6 otroci, očetu pa pri drugem izplačilu odtegnje ves zaslužek za javne dajatve: kot so zavarovanje bolniško, nezgodno, starostno, brezposelnost in — davek. K

KAMNIK

Volitve obratnih zaupnikov v tovarni »Titan«, d. d.

Dne 13. t. m. so se vršile v naši tovarni volitve obratnih zaupnikov, za katere so bile vložene tri liste in sicer: lista SMRJ, JSZ in lista zelenih. Za volitve je vladalo med delavstvom veliko zanimanje in temu primerna je bila volilna agitacija.

Volilnih upravičencev je bilo 328, volilo je 307 volilcev, od tega je dobila rdeča lista SMRJ 166 glasov in 3 zaupnike, bela JSZ 90 glasov in 2 zaupnika in zelena 44 glasov in 1 zaupnika, 7 glasov je bilo oddanih neveljavnih.

Razveseljivo za nas je dejstvo, da število naših glasov stalno narašča. Pri lanskoletnih volitvah je dobila naša lista 127 glasov, JSZ 153, iz tega je razvidno, da smo napredovali v letošnjem letu za 39 glasov. Glavno zaslug pri tem imajo naši zaupniki, kateri so v preteklem letu s poštenim in intenzivnim delom delali za dobrobit delavstva. To je delavstvo videlo in pri volitvah izkazalo zaupanje našim zaupnikom.

Dolžnost naših novoizvoljenih zaupnikov bo, da se izkažejo vredne danega jim zaupanja, da zastavijo vse sile za izboljšanje socialnega položaja delavstva, kateri ni preveč rožnat. Zlasti bo to potrebno sedaj, ko stojimo v mednem gibanju za izboljšanje mezd, za plačane dopuste in razne druge ugodnosti. Dolžnost delavstva pa bo, da njihova prizadevanja podpre in strnjeno stoji za njimi!

Uspeh pri volitvah moramo izrabiti tudi za širjenje strokovne zavesti me delavstvom, kar bomo najuspešneje storili s tem, da širimo delavski tisk v naših vrstah, zlasti »Delavsko Politiko« tako, da ne sme biti med nami zavodnega delavca, ki bi ne bil naročen nanjo, posebno pa ne zaupnika oziroma odbornika naše podružnice. Saj v D. P. se vsaki številki dobijo članki in nasveti, kateri pridejo pri izvrševanju prevzetih dolžnosti vsakemu delavcu, zlasti funkcionarjem prav.

Ob tej priliki tudi sporočamo naročnikom »D. P.«, da sedaj pobira naročnino s. št. 1. in da se prosijo naročnike, da vsaki mesec sproti plačujejo naročnino in na ta način poverjenikemu odboru olajšajo redno obračunavanje za upravo lista.

Naša dolžnost je, da sedaj ne počivamo na lahorikah doseženega uspeha, temveč s podvojenim močnim primemo za delo in privedemo v naše vrste vse naše somišljenike, kateri še niso organizirani. Le na ta način bo naše delo uspešno in bomo pri prihodnjih volitvah lahko stopili zopet pred delavstvo z zavestjo, da smo storili svojo dolžnost in pošteno uspeli ne bo izostal, — Družnost!

SLOVENSKA BISTRICA

Prvi maj je delavstvo v naši tovarni praznovalo kot običajno vsako leto. To je naš delavski praznik, ki nas spominja delavskih bojev za socialno pravico v preteklosti in bodri k vztrajnosti in nepopustljivosti v zasledovanju našega končnega cilja — odprave izkoriščanja in zatiranja.

Zadnje vesti

Povratak iz Italije. Knez Pavle in Olga sta o polnoči zapustila Firence in se danes popoldne vrnili skozi Slovenijo domov. Naše postaje so bile okrašene.

Angleški kraljevski par bo danes prispel v Quebec v Kanadi. Na morju se je parnik zadržal en dan dalj kot običajno, ker je plul med ledenimi gorami.

Papež je sprejel v avdijenci romunskega finančnega ministra.

Poljaki in Madžari. »Pester Lloyd« v Budimpešti javlja, da so popolnoma izmišljene vesti poljskih časopisov o zbiranju madžarskih čet na slovaški meji.

Vinarska šola opozarja vinogradnike, da bo letos nastopila peronospora zelo zgodaj vsled obilne moče v zadnjih dneh in znatne toplote, ter je vsled tega nujno potrebno, da začno vinogradniki takoj s prvim škropljenjem.

Tudi drugače propada gospodarstvo naših družin sredi kočevskih gozdov. V obeh tekstilnih tovarnah, ki sta dajale včasih kruha do 1000 delavcem, je danes komaj dobrih 200 ljudi pri strojih. Pisali pa smo že, kako plačuje kočevski podjetnik v svoji tovarni perila.

Naš človek doslej še ni obupal in nosi z občudovanja vrednim premagovanjem vso to težjo življenja in še ima toliko idealizma v sebi, da se opriema svoje organizacije in kulturnega društva.

Kljub nallivu — dobro obiskano predavanje. Vsled vednih zaprek pa kljub vseobčji želji delavstva skozi dve leti nismo mogli imeti takoj priljubljenih predavanj o socialni zaščiti. Končno je naša žilava podružnica »Zveza rudarjev« pripravila to predavanje za minulo nedeljo, dne 14. majnika.

Predavatelj s. dr. Reisman in urednik Jelen sta se pripeljala iz Maribora že v soboto po 10. uri zvečer. Kljub pozni nočni uri ju je na kočevskem kolodvoru pričakalo šest sodrugov, da so se mogli že na predvečer pogovoriti o socialnih razmerah v Kočevju in o tem, kateri del zaščite naše zakonodaje je trenutno najbolj potreben za Kočevje.

V nedeljo pa je neusmiljeno lilo in lilo izpod mrčnega neba. Naši delavci pa stanujejo daleč zunaj, pri večini družin nimajo niti enega dežnika. Kljub vsemu pa so ljudje prišli in napolnili gledališko dvorano pri Beljani, ko je s. Högl er pozdravil predavatelja in otvoril izobraževalni dopoldan.

Preko dve uri so delavci, med njimi precej sodruživ, sledili razlaganju, — — — — — prinesel letošnji finančni zakon, zlasti odpravo mezde o boleznih za rudarje itd. ter novo naredbo o preskrbi brezposelnih rudarjev.

Rudarji so soglasno pritrjevali besedam predavateljev, da se imajo zanašati le na lastno moč, na svojo organizacijo in na svoj časopis. Čeprav je »Delavska Politika« pri teh razmerah v Kočevju dobro razširjena in ima zveste naročnike, se je vendarle v nedeljo priglasilo še par novih naročnikov.

Slovo od predavateljev je bilo kar ganljivo: »Vsaj do jeseni pridite zopet!« so klicali rudarji in ju spremljali med nallivom pod cvetočimi jablani, ki so po mestnih vrtovih šele sedaj v najbujnejšem cvetu.

Bil je to lep dan v Kočevju, samo da slovenska javnost ne ve ceniti teh zlatih src naših kopačev podzemnega bogastva.

Mariborsko gledališče

Akademija gojencev učiteljskega

Dne 5. maja so stopili gojenci mariborskega učiteljskega pred javnost z zelo posrečeno akademijo. Uvodoma je zapel zavodov pevske zbor pod večim vodstvom prof. Karla Pahorja nekaj lepih pesmi, nakar sta sledila dva dobro podana samospeva gojenca Zunca in smiselno prednašane recitacije gojenca Lorenčaka. Glavni del večera je izpolnila znana Ernstova komedija »Vzgojitelj Lanovec«. Delo je sicer že staro, a vsebina je v svojo žgočo resnico danes še prav tako živa in aktualna kakor nekdanj. Ker je režija presadila komedijo prav spretno v naš čas in v naše šolske razmere, je učinkovala sveže in sodobno. Uprizoritev je pripravil režiser g. Zmazek stvarno, umerjeno in s pravih oderskim pojmovanjem. Po njegovi zaslugi so se mladi diletantje strnili v prav dobro igravsko družino, ki se je skladno ujemala s celoto igre. Posamezniki so celo v doberšni meri izstopali iz okvirja diletantске igre in ustvarili posrečene, karakterni prav dobro označene oderske like (Kopriva, Vrba, Požgaj, Lovše, Rožencvet, Jančič, Doberšek, Jazbec in drugi). Občinstvo, ki je gledališče docela napolnilo, je nagradilo prizadevanje mladih igravcev s toplim odobravanjem.

Dve gostovanji v Prodani nevesti.

G. Josip Križaj, naš znani basist, ki je gostoval dne 9. maja v vlogi Kecala, je že star znanec mariborskega občinstva, ki je bilo zato tembolj veselo, da ga je lahko pozdravilo v tej njegovi brez dvoma najboljši vlogi. G. Križaj je dovršen pevec z mogočnim, v vseh legah enako polno in sočno zvonečim glasom, ki se vedno stopi z igro v eno samo veliko umetniško stvaritev. Svojevrsten je Križajev Kecala večinska kot pretkanega, lokavega mešetarja, kot lisjaka in intriganta, je Križaj široko zasnovani Kecala v maski in igri vaškega dobričina, ki se loti mešetarijenja s človeškimi srci bolj za dobro voljo in kratek čas. Ob igri in petju odličnega gosta so se ugodno odražali tudi naši domači igravci, zlasti g. Igljčeva in g. Manošeovski. Znameniti dvospev Janka in Kecala »Vem za mladenko« je občinstvo nagradilo z burnim ploskanjem in doseglo ponovitve.

G. Pavla Udovičeva, dolgoletna priljubljena diva mariborske operete, je gostovala dne 14. maja v vlogi Marinke. Kakor vedno, je tudi toplot očarala občinstvo s svojim lepim, svežim in polnim glasom in s toplotno občuteno, naravno igro. Pozornost do pevskega oblika in do čustvene osnove ter vzorna izgovarjava je dala njeni Marinki posebno vrednost. Tudi ta predstava je bila zelo dobro obiskana in občinstvo je vedno dobrodošlo gostjo pozdravilo s toplim pritrjevanjem.

O zakonu.

Zakon je ena najvažnejših življenjskih nalog slehernega človeka, ki pa uspe samo, ako se je loti človek s pogumom in veseljem. Sodobna žena bi se morala vedno potruditi, da reši tudi to nalogo častno in zadovoljivo, da ne obsedi na razvalinah razbitega zakona. Zato si mora zlasti utrditi zavest lastne moči in osebnega poguma, povzdigniti si mora svojo samozavest, svoje zaupanje v samo sebe in v vse lepo in dobro, kar je v njenem zakonskem drugu. Kdor vrže ob prvi priliki puško v koruzo in zbeži iz zakona, ali pa tudi, če sicer vztraja v zakonu, a greni svojemu zakonskemu drugu na vse mogoče načine življenje, dokaže s tem samo, da je slab, notranje negotov človek. Samo slabiči ubežijo radi eni nalogi in ji skušajo dobiti nadomestila v drugi, kakor beži marsikateri človek iz enega zakona v drugega. Vedno upa, da bo prihodnja naloga lažja od prejšnje, in se skuša, najsi bo mož ali žena, z raznimi izgovori, z očitki zakonskemu drugu opravičiti, ko podzvestno dobro čuti, da je sam kriv, ker ni bil kos življenjski nalogi, ker se je ni lotil s praviim veseljem, vero, pogumom in vztrajnostjo. Tako si lahko razlagamo tudi to, zakaj je kdo zaporedoma nesrečen v zakonih. Komu se je ponesrečila prva težja življenjska naloga, kdor je že pri prvi obupal nad samim seboj, temu se le prerado primeri to tudi drugič, razen ako ga ni prvi neuspeh izučil. Sodobna žena, ki si skoraj vedno sama izbira moža, bi morala mnogo lažje vztrajati v zakonu kakor žena prejšnjih dob, ki je imela pri izbiri svojega bodočega zakonskega druga včasih zelo malo besede, še tembolj bi morala skrbeti za to, da bo izvedla svojo nalogo v zakonu častno do konca, tako da bo z njo zadovoljen mož in otroci, najbolj pa sama.

Še nekaj o odstranjevanju madežev.

Mastni madeži v obleki: Na nje položimo pivnik ali svilen papir in polikamo z vročim likalnikom.

Mastni madeži na podu: Če se nam vroča mast razlije po tleh, polijemo preko takoj mrzlo vodo, da se mast ne vleže pregloboko v les, nato pa odstranimo madeže z milom in vročo vodo. Stare madeže namažemo z močnim kisom, v katerem smo razmočili dobro ilovico. Madeži izginejo tudi, če jih večkrat namažemo samo z močnim kisom.

Mastni madeži na svili: Razmotaj rumenjak v močnem žganju in s tem namaži madež. Ko se tkanina posuši, jo je treba izprati v čisti vodi. Za šibkejši madež zadostuje, če ga namažemo s samim rumenjakom in potem izperemo v čisti vodi.

Makeži od voska, smole in kolomaza: Najprej namazati s terpentinom, da se zmečajo, izžuliti z rokami, nato natreti z močnim špiritom in izplahnuti v čisti vodi.

Makeže od apna pustimo najprej posušiti, nato jih dobro skrtajmo, osnažimo s krpico, namočeno v kisu in posušimo.

Makeži od kave in piva: Izperemo jih v slani vodi.

Makeži od črnila: Namažemo z limonovim sokom ali močnim vinskim kisom in potem izplahujemo v čisti vodi.

Makeži od rje: Madež namoči z limonovim sokom ali močnim kisom, potem pa položi tkanino na kositren krožnik ali kositren pokrov in drži nad vročo vodno paro, potem pa operi v milnici.

Makeži od sadja in črne vina: Če še svež madež v perilu potreseš s soljo, izgine madež pri prihodnjem pranju. Starejše madeže pa je

Ko boste v letošnji kopalni sezoni obiskali Mariborski Eldorado ne pozabite obiskati tudi

renovirano restavracijo

Mariborski otok

ki je že otvorena. Mrzla in topla jedila vedno na razpolago. — Izvrsne pijače

Postrežba točna in cenena. Za obilen obisk se priporoča

restavratel in kavarnar Majcen

„Grič“ - Oset, Rošpoh pod Urbanom
Najboljša hrana, domača vina po 10 in 14 din, cesta za kolesarje, prenočišča!

Poverjenike

za vsak kraj Slovenije sprejme
Ljudska samopomoč v Mariboru

treba najprej z milom izprati, potem pa jih še vroče držati nad prižganim žveplom. Žveplo prižgemo na črepinji ali opeki, kje zunaj na prostem, ne v sobi.

Pravilno pripravljane makaronov.

V veliki posodi pustimo zavreti slano vodo in nalomimo v nje makarone. Kuhamo jih 10 do 20 minut, kakor so pač debeli, a ves čas morajo vreti nepokriti. Ko so skuhani, daš pokrov na posodo in jih pustiš stati vsaj eno uro v vodi. Preden jih daš na mizo, jih še enkrat pogreješ, tudi nepokrite, nato odcediš, poliješ z mrzlo vodo in povaljaš nato v masti in drobtincah. Če pustimo makarone tako dolgo stati v vodi, so mnogo bolj okusni in tečni kakor če jih damo takoj na mizo. Zelo dober okus dobe makaroni, če jih zabelimo s surovim maslom namesto z mastjo ali če nastrežemo v nje malo sira. Makaroni s paradizniškovo omako so izvrstna in ne predraga večerja.

Makaronov narastek: Potrebno množino tankih, večkrat prelomljenih makaronov skuhaj kakor zgoraj povedano prav v mehko in jih pusti na situ, da se dobro odtečejo. V dobro namazano kozico naložimo tretjino makaronov, na to pa naloži sadje, kakršnega pač imaš po letnem času na razpolago, na krljhe narezana jabolka in hruške, ali pa marelice, breskve, češnje ali borovnice. Dobro potreseš s sladkorjem, nato naložiš spet plast makaronov, pa spet plast sadja in sladkorja, nato pa še zadnjo tretjino makaronov. V skledico mleka daš dve jajci, nekaj masti ali masla in sladkorja, vse dobro zmešaj in vlij preko jedi, nato pa peci vsaj eno uro v peči.

O soli.

Tista kuha, ki porabi veliko soli, je slaba, kajti sol je že dolgo na slabem glasu, da več škoduje nego koristi. Zlasti je škodljiva otrokom in posebno dojenčki bi je sploh ne smeli dobiti. Tudi odrasli bi se morali ogibati močno slanosti jedi, posebno tisti, ki imajo bolno srce ali bolne ledvice, pa tudi tisti, ki imajo hud krvni pritisk. Sol vpliva škodljivo tudi na padavico. Zato bodimo zmerni pri soljenju. — Solimo vedno šele na koncu, preden damo jed na mizo. Posebno se moramo čuvati, da bi s čezmernim soljenjem hoteli izboljšati okus kaki pokvarjeni, nagniti ali plesnivi jedi.

Razno

800 železniških pražgrov so zaplenili na postaji v Ivanjcu nekemu ormoškemu les. trgovcu, ker je sresko načelstvo ugotovilo, da je bil les posekan šele pred tremi dnevi, torej v času, ko je sečnja lesa sploh prepovedana.

Pijavka. Pred sodiščem v Beogradu se je zagovarjal neki Vujo Simić, ki je imel javno kuhinjo in za postrežbo najemal mlade dečke. Od slehernega je zahteval kavcijo. Skupno je pobral od nesrečnikov okrog din 20.000. Nekateri sploh ni sprejel v službo, drugi pa so videli, da z raznašanjem jedil po hišah ne pridejo nikamor, pa so odgovorili. Simić pa, namesto, da bi jim bil vrnil kavcijo, se jim je skril. Sodišče je pijavki, ki je izmogočevala delovno silo ubogih mladih ljudi, prisodilo 10 mesecev zapora in plačati mora kavcije, ki so jih dečki založili.

Cesarski prestol se je zgubil. Po vojni smo čuli o dveh cesarjih, ki sta zgubila svoj prestol. To pot pa se je bil zgubil prestol, na katerem že dolgo, dolgo dobo ni bilo več nobenega cesarja. Gre za kitajski cesarski prestol, »prestolet zmaja«, ki so ga poslali iz Kitajske preko Rusije v Amsterdam in od tod v Ameriko na neko razstavo, čije donos je namenjen za kitajske vojne sirote. Prestol so po dolgem iskanju našli nekje na obrežju, kjer so ga pozabili pri iztovorjenju. Ako bi ga ne bili našli, bi bila zavarovalnica morala plačati za ta dražeceni prestol samo dva milijona dolarjev odškodnine.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebniinah in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000— in

za otro mlaodetne od 1. do 16. do največ din 25.000— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

HRANILNO IN POSOJILNO DRUŠTVO DELAVCEV V MARIBORU

reg. zadruga z omejeno zavezo

Frankopanova ulica št. 37 (v lastni hiši) — Telefon 26-35

Račun pri Poštni hranilnici št. 13.143

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po 4% odn. 5% proti odpovedi. Daje posojila po ugodnih pogojih na menico in vknjižbo. — Zadrugi delež znaša Din 200.—.

Uradne ure vsaki dan od 17. do 19. ure